

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. дсн Дончо Николов Градев

Член на научното жури по процедура

за придобиване на образователна и научна степен ”доктор”

Научна област: 3. Социални, стопански и правни науки,

Професионално направление: 3.3. Политически науки

Философски факултет, Катедра „Публична администрация”,

Софийски Университет „Св. Кл. Охридски”

Дисертационен труд на тема

„Политики за превенция на зависимости от психоактивни вещества”

автор Галина Стоянова Стоянова

Със Заповед N РД 38-620 от 17.10.2019 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ съм определен за член на научното жури по процедурата на докторант Галина Стоянова.

1. Данни за процедурата, дисертацията и автореферата

Дисертационният труд „Политики за превенция на зависимости от психоактивни вещества” с научен ръководител проф. д-р Александър Маринов е обсъден и предложен за публична защита на заседание на катедра „Публична администрация” на 24 юни 2019 г. Разработката е в обем от 211

стр. и включва увод, три глави, заключение, библиография и публикации, свързани с темата на дисертацията. Библиографията включва 173 научни източника (24 на кирилица и 93 на латиница), 14 нормативни и програмни документа, 41 интернет източника. Научният апарат е ползван коректно и пълноценно.

По моя преценка дисертационният труд „Политики за превенция на зависимости от психоактивни вещества” с автор Галина Стоянова съответства на изискванията на научна специалност „Публична администрация“, както и на критериите за присъждане на образователна и научна степен „доктор”, заложиени в действащите нормативни документи (Законът за развитие на академичния състав, Правилника за неговото прилагане, както и съответния Правилник на Софийския Университет „Св. Кл. Охридски”).

Темата на труда несъмнено е дисертабилна, тъй като е значима, остро дискуссионна в научен и граждански план и съдържа множество предизвикателства. Актуалността на проблематиката е особено ясно открояна, ако се отчитат нарастващите научни доказателства, че употребата на психоактивни вещества и съответните зависимости се превръщат във все по-сериозен проблем за българското общество. От друга страна, редица наблюдения и оценки сочат, че прилаганите в момента в дадената проблемна област политики, особено тези за превенция, са ииско ефективни и не се ползват с обществено разбиране и подкрепа. В допълнение, по-доброто емпирично познаване и теоретично обяснение на политиките за превенция могат да очертаят насоки за решаване на редица, вече придобиващи застрашителен характер проблеми на зависимостите в по-широк спектър.

Разработката е подчинена на основната цел, дефинирана от докторанта по следния начин: „да бъдат изяснени условията, ресурсите,

институционалните и обществени механизми за разработване и прилагане на ефективни политики за превенция на зависимостите от ПАВ, като изхожда от подхода за ко-продуциране в мрежите за политики”.

Избраната структура на дисертацията съответства на добрите стандарти за цялостно изследване, предназначено да валидизира базисни конструкти на една обширна теоретична и приложна област. Последователно и аргументирано са дефинирани задачите на изследването, използваните методи; компетентно са използвани широк кръг първични и вторични източници на факти и данни. Логично и цялостно е построена тезата на дисертационното изследване. Добросъвестно са очертани ограниченията на научните търсения и постигнатите резултати.

Общото впечатление от структурата на дисертационния труд на Галина Стоянова очертава изградена теоретико-методологическа култура, самостоятелно изследователско мислене и уверена работа над текста. Сполучливо, методологически коректно, но и творчески са приложени теоретични постановки на утвърдени български и чуждестранни автори.

Авторефератът е разработен съгласно законовите изисквания и съдържа основните проблеми и пътищата за тяхното решаване, посочени в дисертационния труд. Той дава необходимата представа за научната стойност и практическата приложимост на постигнатите резултати от докторанта. Самооценката на приносите е адекватна.

2. Оценка на резултатите и приносите в дисертационния труд

Научните резултати и приноси на дисертационния труд на Галина Стоянова са в съответствие с предмета и тезата на изследването и са

ориентирани както към ключови теоретични въпроси на формирането и функционирането на мрежите за политики, така и към приложно-практичната страна на политиките за превенция на зависимости в българската нормативна и институционална система.

Като цяло, приносите могат да бъдат систематизирани в *четири основни пункта*:

Първо. Извършеният исторически преглед и критичното тълкуване на процеса на формиране и развитие на политиките за превенция в глобален, европейски и национален контекст.

Второ. Предложеният систематичен анализ на конкретна мрежа за политики (политиките за превенция на зависимостите от психоактивни вещества), като са проследени взаимните влияния между съдържанието и нормативната рамка на политиката за превенция на зависимостите и формиращата се мрежа за политики.

Трето. Разработеният емпиричен анализ на проблемите, несъвършенствата и перспективите на подобряване на политиките за превенция на зависимостите от психоактивни вещества в България; особено ценни са изводите, изведени от преценките на основните групи професионалисти, участващи в мрежата за политики.

Четвърто. Обосноващите насоки за усъвършенстване на политиките за превенция на зависимостите от психоактивни вещества в България, като се изхожда от концептуалните и практическите преимущества на мрежовите модели за ко-продуциране на политиките.

Бих поставил специален акцент върху застъпените в дисертационния труд социалнопсихологически идеи и приноси. По моя преценка, Галина Стоянова е приложила пълноценно социалнопсихологическия подход и инструментариум, което допринася за цялостното научно разбиране за изучаваната проблематика. Следва специално да се отбележи

изследователското ангажиране с такива актуални социалнопсихични явления, свързани с превенцията на зависимостите, като стереотипите и предразсъдъците, стигматизирането на зависимите, масовопсихичната предразположеност към репресивни мерки и нейните психологически интерпретации.

Смятам, че в социалнопсихологическите измерения на дисертационния труд са налице научни и практико-приложни резултати, които допринасят за по-нататъшното развитие в една все още слабо разработена (поне в България) научна област. Сред тях бих открил:

- Задълбоченото обосноваване на социалнопсихичните аспекти на политиките за превенция и отхвърлянето на необоснованото фаворизиране на ограничителните и наказателните мерки;
- Обоснованото изясняване на негативните последици от пренебрегването на наличните социалнопсихологически знания и доказателства относно противоречия характер на превенцията на зависимостите и подценяването на необходимостта от отчитането на научните аргументи при разработването на политиките и изграждането на мрежите за тяхното прилагане.

Смятам, че резултатите от дисертационното изследване на психоактивни вещества могат имат полезно приложение в българската институционална практика.

Дисертацията на Галина Стоянова съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват принос в политико-административните изследвания и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на СУ „Св. Кл. Охридски“. Дисертационният труд показва, че докторант Галина Стоянова притежава теоретични умения за работа върху сложните проблеми, свързани с

формирането и развитието на новите подходи и политики за превенция на зависимостите от психоактивни вещества.

3. Критични бележки и препоръки

Изтъкнатите по-горе положителни страни на дисертацията категорично доминират в общата ми оценка за нея. Имам конкретни въпроси, критични бележки и препоръки, които не поставят под съмнение високото ми мнение за труда. В същото време, изясняването и очертаването на някои постановки би могло да спомогне за по-нататъшната еволюция на научните търсения на Галина Стоянова.

Сред всички възникващи въпроси би отправил към дисертанта поне два.

Първо. Каква е вероятната прогноза за динамиката на зависимостите от психоактивни вещества в България при различните възможни сценарии на усъвършенстване на политиките за превенция? Кой от сценариите според Вас е най-вероятен?

Второ. В ограниченията на изследването изрично сте елиминирали превенцията на зависимостите от други вещества с психоактивно действие (алкопол, тютюневи изделия, разрешени лекарствени препарати). Кой от Вашите изводи и препоръки могат да бъдат полезни при превенцията на тези зависимости?

5. Публикации

Галина Стоянова посочва четири самостоятелни публикации по темата на дисертационния труд. Те са в направлението на дисертацията и показват задълбоченост и последователност при подготовката и извършването на научноизследователския процес от докторанта, научния му ръководител и обучаващото го звено.

6. Заключение

Запознаването с дисертационния труд на Галина Стоянова ми дава основание да дам определено положителна оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси.

Предлагам на уважаемото научно жури да присъди на Галина Стоянова Стоянова образователната и научна степен „доктор” в Професионално направление: 3.3. Политически науки (Публична администрация).

11.11.2019 г.

РЕЦЕНЗЕНТ:

София

(проф. дсн Дончо Градев)